

Zaak 265/87

Hermann Schröder HS Kraftfutter GmbH & Co. KG tegen Hauptzollamt Gronau

(verzoek van het Finanzgericht Düsseldorf
om een prejudiciële beslissing)

„Medeverantwoordelijkheidsheffing in de sector granen”

Rapport ter terechtzitting	2240
Conclusie van advocaat-generaal G. Tesauro van 20 april 1989	2254
Arrest van het Hof (Vijfde kamer) van 11 juli 1989	2263

Samenvatting van het arrest

- 1. Landbouw — Gemeenschappelijke ordening der markten — Granen — Medeverantwoordelijkheidsheffing — Rechtsgrondslag
(EEG-Verdrag, artikelen 39, 40 en 43; verordening nr. 2727/75 van de Raad, artikel 4, lid 4, zoals gewijzigd bij verordening nr. 1579/86)*
- 2. Eigen middelen van de Europese Gemeenschappen — Artikel 201 EEG-Verdrag — Toepassingsgebied — Heffingen in landbouwsector ter financiering van uitgaven ervan — Daarvan uitgesloten — Besluit van Raad van 21 april 1970 — Draagwijdte
(EEG-Verdrag, artikel 201; besluit van de Raad van 21 april 1970, artikel 2, tweede alinea)*
- 3. Gemeenschapsrecht — Beginselen — Grondrechten — Eigendomsrecht — Vrije beroepsuitoefening — Beperkingen — Toelaatbaarheid — Voorwaarden — Medeverantwoordelijkheidsheffing in sector granen — Toelaatbaarheid*

4. *Gemeenschapsrecht — Beginselen — Evenredigheid — Maatregelen waarbij financiële lasten worden opgelegd — Evenredigheid — Beoordelingscriteria — Discretionaire bevoegdheid gemeenschapswetgever op gebied van gemeenschappelijk landbouwbeleid — Rechterlijke toetsing — Grenzen*
(EEG-Verdrag, artikelen 40 en 43)
 5. *Landbouw — Gemeenschappelijke ordening der markten — Granen — Medeverantwoordelijkheidsheffing — Maatregel adequaat voor werking van gemeenschappelijke ordening — Geen schending van evenredigheidsbeginsel*
(EEG-Verdrag, artikel 39, lid 1, sub c; verordening nr. 2727/75 van de Raad, artikel 4, zoals gewijzigd bij verordening nr. 1579/86)
 6. *Landbouw — Gemeenschappelijke ordening der markten — Discriminatie tussen producenten of verbruikers — Medeverantwoordelijkheidsheffing in sector granen — Vrijstelling in geval van gebruik in onderneming van producent na verwerking — Verlening afhankelijk van verwerking binnen bedrijf — Onwettigheid — Gevolgen — Voorlopige handhaving van litigieuze regeling volgens niet-discriminerende maatstaven*
(EEG-Verdrag, artikel 40, lid 3, tweede alinea, en artikel 177; verordening nr. 2040/86 van de Commissie, artikel 1, lid 2, tweede alinea, zoals gewijzigd bij verordening nr. 2572/86)
1. Een maatregel als de medeverantwoordelijkheidsheffing in de sector granen, die moet bijdragen tot de stabilisering van een door structurele overschotten gekenmerkte markt en waarvan de functie vergelijkbaar is met die van andere interventie maatregelen in deze sector, valt onder de artikelen 39 en 40 EEG-Verdrag en vindt derhalve, ongeacht de hoogte van het te betalen bedrag, een voldoende en juiste rechtsgrondslag in artikel 43 EEG-Verdrag.
 2. Artikel 201 EEG-Verdrag heeft enkel betrekking op ontvangsten die de algemene financiering van de begroting van de Gemeenschappen ten goede komen, en niet op landbouwheffingen die in een bepaalde sector worden opgebracht en uitsluitend worden aangewend ter financiering van de uitgaven in dezelfde sector. Hieraan wordt niet afgedaan door artikel 2, tweede alinea, van het besluit van de Raad van 21 april 1970 betreffende de vervanging van de financiële bijdragen van de Lid-Staten door eigen middelen van de Gemeenschappen. Deze bepaling beoogt enkel het scheppen van eigen middelen in het kader van een gemeenschappelijk beleid mogelijk te maken onder de voorwaarde, dat de procedure van artikel 201 in acht wordt genomen. Zij mag niet aldus worden uitgelegd, dat een maatregel die in het kader van een gemeenschappelijk beleid wordt getroffen, volgens de procedure van artikel 201 zou moeten worden vastgesteld enkel omdat zij ook tot ontvangsten leidt.
 3. Zowel het recht van eigendom als het recht van vrije beroepsuitoefening behoren tot de algemene beginselen van het gemeenschapsrecht, waarvan het Hof de eerbiediging verzekert. Deze beginselen hebben echter geen absolute gelding, maar moeten in relatie tot hun sociale functie worden beschouwd. Het genot van het eigendomsrecht en de vrijheid

van beroepsuitoefening kunnen dus met name in het kader van een gemeenschappelijke marktordening aan beperkingen worden onderworpen, voor zover zulke beperkingen werkelijk beantwoorden aan de doeleinden van algemeen belang die de Gemeenschap nastreeft, en, het nagestreefde doel in aanmerking genomen, niet zijn te beschouwen als een onevenredige en onduldbare ingreep, waardoor de gewaarborgde rechten in hun kern worden aangetast.

Gelet op deze criteria, kan niet worden gezegd dat de medeverantwoordelijkheidshemming in de sector granen inbreuk maakt op fundamentele rechten van de graanverwerkers.

4. Volgens het evenredigheidsbeginsel zijn maatregelen waarbij de deelnemers aan het economisch verkeer financiële lasten worden opgelegd, slechts rechtmatig wanneer zij geschikt en noodzakelijk zijn voor de verwezenlijking van de legitieme doelstellingen die met de betrokken regeling worden nagestreefd, met dien verstande dat wanneer een keuze mogelijk is tussen meerdere geschikte maatregelen, die maatregel moet worden gekozen die de minste belasting met zich brengt; voorts mogen de op te leggen lasten niet onevenredig zijn aan het nagestreefde doel. Met betrekking tot de vraag, in hoeverre deze voorwaarden voor rechterlijke toetsing vatbaar zijn, moet voor ogen worden gehouden, dat de gemeenschapswetgever op het gebied van het gemeenschappelijk landbouwbeleid over een discretionaire bevoegdheid beschikt, in overeenstemming met de hem bij de artikelen 40 en 43 EEG-Verdrag toegekende politieke verantwoordelijkheid. Derhalve kan aan de rechtmatigheid van dergelijke maatregelen slechts afbreuk worden gedaan, wanneer de maatregel kennelijk ongeschikt is ter bereiking van het door de bevoegde instelling ermee nagestreefde doel.
5. De gemeenschapswetgever heeft bij de invoering van de medeverantwoordelijkheidshemming en van de uitvoeringsbepalingen uit verschillende mogelijkheden die methode gekozen die hem het meest geschikt leek om de structurele overschotten op de graanmarkt te vermindere, namelijk door het uitoefenen van rechtstreekse, zij het ook zachte druk op de aan de graanproducenten betaalde prijs. Een dergelijke maatregel, die het aanbod beoogt te beperken door verlaging van de producentenprijs, is in beginsel te beschouwen als een geschikt middel ter verwezenlijking van de in artikel 39, lid 1, sub c, EEG-Verdrag genoemde doelstelling van stabilisering van de landbouwmarkten, ook wanneer ten gevolge van een aantal vrijstellingen niet alle betrokken produkten worden belast. De gemeenschapswetgever heeft hiermee de grenzen van de hem op landbouwgebied toekomstige discretionaire bevoegdheid niet overschreden en evenmin het evenredigheidsbeginsel geschonden.
6. Artikel 1, lid 2, tweede alinea, van verordening nr. 2040/86, zoals gewijzigd bij verordening nr. 2572/86 is ongeldig, voor zover daarin eerste verwerkingen die door een producent op zijn landbouwbedrijf met verwerkingsinstallaties van dit bedrijf worden uitgevoerd, van de medeverantwoordelijkheidshemming zijn vrijgesteld wanneer het verkregen produkt op hetzelfde landbouwbedrijf wordt gebruikt, doch geen vrijstelling is voorzien voor eerste verwerkingen die door een producent buiten zijn landbouwbedrijf zijn uitgevoerd, of door middel van verwerkingsinstallaties die geen deel uitmaken van de landbouwuitrusting van het bedrijf, wanneer het verkregen produkt op dat landbouwbedrijf wordt gebruikt. In afwachting van passende, door de gemeenschapswetgever te nemen maatregelen om de gelijkheid van de on-

dernemers te verzekeren, moeten de bevoegde autoriteiten de in de betrokken bepaling voorziene vrijstelling blijven

toepassen, maar ze ook toekennen aan de ondernemers die het slachtoffer van de vastgestelde discriminatie zijn.

RAPPORT TER TERECHTZITTING in zaak 265/87 *

I — De feiten en de schriftelijke procedure

1. De medeverantwoordelijkheidsheffing in de sector granen is ingesteld bij *verordening (EEG) nr. 1579/86* van de Raad van 23 mei 1986 tot wijziging van verordening nr. 2727/75 houdende een gemeenschappelijke ordening der markten in de sector granen (PB 1986, L 139, blz. 29). Volgens de considerans van de verordening „wordt in de Gemeenschap de marktsituatie voor granen gekenmerkt door structurele overschotten die het gevolg zijn van het gebrek aan evenwicht tussen vraag en aanbod”, en is het daarom dienstig „om op zo kort mogelijke termijn tot een beter marktevenwicht en een beheersing van de groei te komen” (eerste en tweede overweging).

Artikel 4 van verordening nr. 2727/75, zoals gewijzigd bij verordening nr. 1579/86, luidt als volgt:

„1. Er is een medeverantwoordelijkheidsheffing verschuldigd over de in artikel 1, onder a en b, bedoelde granen

die in de Gemeenschap zijn geproduceerd en worden gebruikt voor een van de in lid 5 van dit artikel bedoelde behandelingen. Deze regeling geldt voor de verkoopseizoenen 1986/1987 tot en met 1990/1991.

2. Het bedrag per eenheid van de heffing wordt jaarlijks vóór het begin van het verkoopseizoen vastgesteld volgens de procedure van artikel 43, lid 2, van het Verdrag.

3. ...

4. ...

5. De medeverantwoordelijkheidsheffing geldt voor granen die een van de volgende behandelingen ondergaan:

— eerste verwerking;

* Procestaal: Duits.